

ACC. N:R **M. 10602**: 1-9.

Landskap: *Skåne* ..... Upptecknat av: *Wihlborg Larsson*
Härad: *N. Sjö* ..... Adress: *Ebbars, Perstorp*
Socken: *Perstorp* ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: *1948* ..... Född år *1898* i *Perstorps förs.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stenstugor.

s. 1-9.

N. No. 141.

Stenstugor

(N. No. 141.)

I trakten av Perstorp har det för fun-
nits ett flertal backstugor. Den enda av des-
sa, som ännu finns kvar, står på byn.

Ekbyggt atknänning och inrymmer ett fler-
tal fäntaker. Den har stennmurar till väggar
å ena gaveln och ena långsidan. De andra
sidorna äro av trä, skiftesverk med bräd-
klädtel. Det stora flertalet av backstugor
i denna ort voro byggda på detta sätt.

Det fanns dock även sådana, som voro
helt nedgrädda i jorden, med stennuror
till samtliga väggar. En sådan har
legat på mina ägor. De stennurade
väggarna stå ännu kvar i sitt gamla
skick. Min numera avlidne fader

Ludvig Karlsson, har under sin livstid
berättat för mig hur den stugan såg

ut från den tiden den beböddes. Den kallades "Olin's hus". I likhet med de flesta sådana stugor i denna trakt, låg den långt ute i skogsmarken, ett par kilometer från byn. Marken som vid storskiftet 1837 tilldelades hemmanet nr. 3 Ekbyr ägdes från 1853 till 1884 av bonden Måns Månsson. Som stugan troligen uppförts före skiftet och sålunda vid den tiden låg på byns samfällighet, hade Olin givetvis byamännens medgivande att uppföra den på denna plats. Att sådana stugor i allmänhet uppfördes så långt från byalaget, torde ha sin förklaring däri att det i dem brukade bli stora barnskaran och böndernas hustrur ville ogärna ha liggande ungar sått in på sig. Fattigheten var stor i dessa stugor.

Till Olins hus hörde en liten jordlapp,
för vilken han skulle betala några riksdalers
ärligt avende till Måns Månsson.

Stå Olin blev gammal och änking och
barnen flyttat från hemmet, för att försörja
sig på annat håll, ansåg han sig inte kunna
betala avendet. Måns Månsson tog då sina
drängar med sig, gick ut till stugan och
flyttade stengärdsgården som låg runt täppan
och lade den intill stuguväggen, så nära att dörren
barnpelt kunde öppnas. På så sätt fick
markägaren en liten bit jord, som Olin
med svett och anödot odlat, till gräsbete
åt sina djur då de betade i stogen.

Gärdsgården ligger fortfarande kvar på
den plats där denne tråkne bonde lade
den. Stugan var helt nedgrävd i

en backe, endast taket var av anför
märken. Väggenas gästensmurar voro
av jämförelsevis ganska flata stens, tjock-
leken ungefär en alm d. v. s. cirka 60 cm.
Någon invändig brädskävel på väggarna
fanns icke, ej heller någon målning
eller tapetsering. Möjligen kalkades stenar-
na någon gång vita vid juletid. Taket
uppbars av spånar som stödde mot lång-
väggarna. Det var täckt med halm.
Ett innertak på bjälkar fanns så att
loftutrymme fanns under yttertaket.
Stugans inre bestod av ett enda rum.
Bän fanns å ena långväggens sida
intill hämen, mitt emot fanns å andra
långväggen bekugn och skosten med
öppen spis, alltsammans av trästen.
Skosten var fogad med skogslera.

Ett litet fönster med fyra små rutor
 fanns på västra långväggen. Golvet
 var endast jordgolv. Möblerna bestod
 av ett bord mitt på golvet, en dubbelsäng
 vid ena och en soffa vid andra väggen
 en kista samt några grovt tillysade
 stolar. Så sängplats på detta sätt icke
 kunde beredas alla inbovärdarne, fingo
 några av barnen ligga på halmbäddar
 på golvet. Olin hade sin utkomst genom
 att tillverka lagghöl, såsom saltkar,
 mjölkbyttor och träspannar, byttor
 och träsåar. En sådan yrkesutövare
 kallades här på folkspråket "böckare".
 Omvända han med sin familj inflyttat
 från någon annan socken, eller om
 han var född här är nu omöjligt att
 utreda, men det troliga är att slagan

uppfördes då han gifte sig. Barnen
kommo tidigt i tjänst för att kunna
förtöja sig själva. Fast de som vuxna
togs vägen, vet ingen i denna trakt
numera, de ha aldrig återvänt till den
plats där de föddes och upplede sina
barnår i fattigdom och armod. Troligen
ha några dem, det voro sju till antalet,
rest till Amerika. På sina sista dagar
måste Olin omkändtagas av den all-
männa fattigvården. Hugen bleo stå-
ende kvar, dess tak ruttade så små-
ningom ned och skerstenen rasade. Men
stenväggarna stå kvar i sitt gamla skick.
Några uthus fanns ej, enär den odlade
jordbiten var för liten att föda några
djur och endast användes som potatisland.
Några fruktträd stå kvar, liksom

måga myron- och kamstärbuskar, ännu vittnande om den gamle Chin och hans hustrus nöda och odlingsflit.

Slutligen kan nämnas att sådana stugor, i denna trakt kallades "hus" och dess ägare "husare". Det hände understundom att de som icke hade möjlighet att själva bygga en sådan stuga hyrde in sig hos ägaren till en sådan.

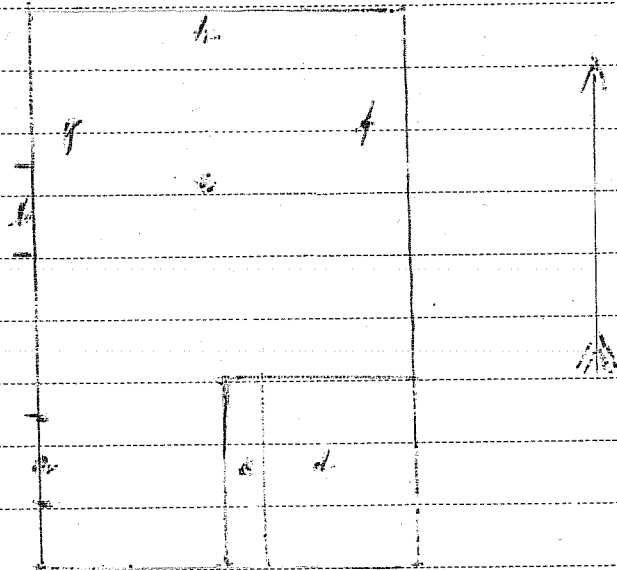
Sådana inneboende sades ha "inkyses". Det kunde på så sätt bli ganska långt om utrymmet, men troligen var sängen i flesta fall god, fast hygienen efter vår tids måttstock säkerligen lämnade mycket övrigt att önska.

ACC. N:R M. 10602:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Planritning av Kungälv

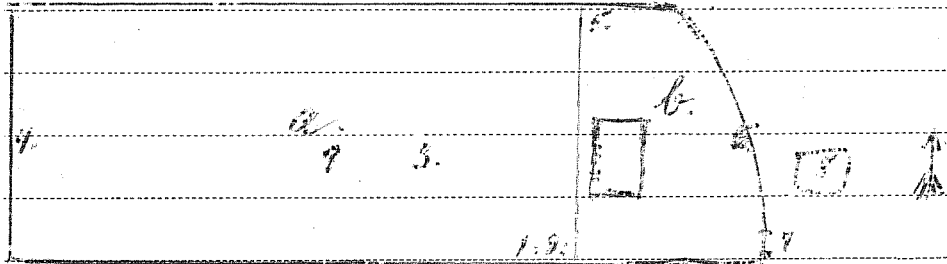

Längd 9 alnar, bredd 6 alnar, stuvväggens höjd $2\frac{1}{2}$ alnar

e, dän, b, fönster, c öppna spis och grästen.

d, bakugnen och grästen.

Plats för: a bord, f, stäng, g, soffor, b, bänkar

9.

Figurerna a-b. Anordningen, fig. b. visar sidan eller
slängjändersjändens flyttning.

1, 2, 3, 4, 5, 6, Äppelträd. 7, grundläggning

8, i jordens ursprungligt potatisbäddens 9, huset.